

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ג

"כִּי יִמּוֹךְ אַחִיךָ"
 על אחוזה ועל קניין
 (ויקרא כ"ה)

שם המרצה: יהודה טרופר
 yehudatr@gmail.com

מבנה הפרק

הלכות שמיטה (א-ז)
 הלכות יובל (ח-יג)
 השלכות היובל:

- א. ערך הקרקע והיובל (יד-יז)
 ב. מה נאכל בשמיטה וביובל? (יח-כב)
 ג. איסור מכירת קרקע לצמיתות (כג-כד)
 ד. מכירת קרקע (כה-לד)
 הלוואה (לה-לח)
 עבד עברי אצל יהודי (לט-מו)
 עבד עברי אצל גוי (מז-נה)
- "כִּי יִמּוֹךְ אַחִיךָ" 4 X**

מילים מנחות:

אחוזה – 13	ארץ – 20
גאל – 19	מכר – 21
ה' / א-להים – 13	קנה – 10
אח – 10	
עמד / עימו – 15	
	יובל – 14

"אַחִיךָ"

(יד) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מינד עמיתך אל תונו איש את אחיו:
 (כה) **כִּי יִמּוֹךְ אַחִיךָ** ומכר מאחזתו ובא גאלו הקרב אליו ונגאל את ממכר אחיו:
 (לה) **וכי ימוך אחיך** ומטה דוד עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך:
 (לו) אל תקח מאתו נפש ותרבית ונראת מא-להיך וחי אחיך עמך:
 (לט) **וכי ימוך אחיך** עמך ונמכר לך לא תעבד בו עבדת עבד: ... (מו) והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם
 לרשת אחזה לעלם בהם תעבדו ו**באחיקם** בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך:
 (מז) **וכי תשיג** יד גר ותושב עמך **ומך אחיך** עמו ונמכר לגר ותושב עמך או לעקר משפחת גר:
 (מח) אחרי נמכר וגלה תהיה לו אחד מאחיו
 (מט) או דדו או בן דדו
 או משאר בשרו משפחתו
 או השיגה דו
 ונגאלו
 ונגאלו
 ונגאלו
 ונגאל:

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ג

השגות רמב"ן לספר המצוות מצוות עשה ששכחן ט"ז

שנצטוינו להחיות גר ותושב להצילו מרעתו, שאם היה נטבע בנהר או נפל עליו הגל שנטרח בכל כחנו בהצלתו, ואם היה חולה נתעסק ברפואתו, וכל שכן מאחינו ישראל או גר צדק שאנו מחוייבים לו בכל אלה והוא בהם פקוח נפש שדוחה שבת, והוא אמרו יתעלה: "וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך" (ויקרא כ"ה, לה). ומאמרם בתלמוד גר אתה מצווה עליו להחיותו, עכו"ם אין אתה מצווה עליו להחיותו. ומצוה זו מנאה בעל הלכות "החיה את האחי". והרב כולל אותה עם הצדקה במצוות קצ"ה מפסוק "פתוח תפתח את ידך". והם שתיים מצוות באמת.

השגות רמב"ן לספר המצוות מצוות עשה ששכחן י"ז

שנצטוינו להחזיר הרבית שלקחנו מאחינו, וענין המצוה הזאת כי כאשר מנענו יתעלה שלא לגזול ואם גזלנו צוה אותנו להשיב את הגזלה כמ"ש "והשיב את הגזלה אשר גזל" והוא מ"ע, כן מנענו שלא נקח רבית מישראל ואם לקחנו אותנו צוה אותנו להשיבו לנותן אע"פ שנתנו לנו ברצון נפשו ולא גזלנוהו, והוא ג"כ מ"ע והוא אמרו יתעלה: "אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך" (ויקרא כ"ה, לו) ודרשו בו (בב"מ ס"ב) אהדר ליה דליחי עמך. ומזה אמר רבי אליעזר רבית קצוצה יוצאה בדיינים והלכה כמותו כמו שנתבאר בפ"ה של מציעא ובאי של תמורה.

אחיך העבד

(לט) וכי ימוך אחיך עמך ונמפר לך

לא תעבד בו עבדת עבד:

(מ) פשכיר כְּתוּשָׁב יְהִיָּה עִמָּךְ עַד שְׁנַת הַיָּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ:

(מא) וְיָצָא מֵעִמָּךְ הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל אֲחֻזַּת אֲבֹתָיו יָשׁוּב:

(מב) כִּי עֲבָדִי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם

לא ימכרו ממכרת עבד:

(מג) לא תרדה בו בפרך

ויראת מאלהיך:

פרופ' מאיר וייס

המספר המקראי משימה כפולה מוטלת עליו. בהיותו מקראי, חל עליו הצו של כל מדבר מקראי: לגלות משמעות, ללמד תורה. ובהיותו מספר חל עליו החוק של כל מספר, והוא: לספר, ולספר בלבד. והן שתי משימות המכחישות זו את זו. בובר פקח את עינינו לראות שמשווה אותן המילה-המנחה, שכן הורה באצבעו על כך, כי בסיפור המקראי מתבטאת הבשורה מבלי לפגוע בעיצוב הסיפורי, כשהיא מטילה בו על-ידי מלות-מנחות מיקצב של משמעות. (יבסוד שיח המקרא: מקצת דרכיו של בובר בפרשנות המקרא', בתוך: דרכו של מקרא, עמ' 25).